

סימן ל"ב

**בענין תפילת רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
 "אלהי אברהם" האם צריך לאומרה בלשון אידיש
 וכמה ביאורים וחידושים על התפילה**

ז' טבת ה'תשע"ח

לכבוד ידידי היקר החשוב והנעלה הרה"ג
 גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א שלום וברכה
 וכט"ס!

אחדשכתה"ט כנאה וכיאה באהבה רבה!

נשאלתי ע"י כת"ר כמדומה שהשאלה
 היתה מפני בנו שיחיה רבי
 שלמה נר"ו בקטנותו בענין התפילה
 שנוהגים לומר מהרה"ק רבי לוי יצחק
 מארדיטשוב זיע"א, "גאט פון אברהם"
 וכו'. ושאל האם יש לומר תפילה זו
 בלשון אידיש וכמובא שנמצא בכתבי
 הקודש של הרה"ק רל"י מבארדיטשוב
 זיע"א או שיכול לאומרה גם בלשון
 הקודש.

תחילה וראש נכתוב את תועלת הסגולה
 הזאת שנמצאה בין כתבי
 הקודש של הרה"ק רבי לוי יצחק
 בארדיטשוב זיע"א, וז"ל: סגולה גדולה
 להצלחה שיאמרו אנשים ונשים וטף
 בקשה זו בכל מוצאי שבת קודש קודם
 הבדלה שלש פעמים, ומובטח אני
 שיצליחו בודאי אם ירצה ה', עכ"ל.
 ואח"כ הובאה הסגולה. והנה כאן לא
 כתב רבנו באיזה לשון לאומרה האם

בלשון אידיש או לשון הקודש, ונראה
 שמה שכתבה בלשון אידיש הוא
 לתועלת המון העם שיאמרו את הסגולה
 בלשון המוכנת להם ובפרט לנשים
 ולקטנים שידעו את הלשון האידש יותר
 אז באותו זמן. וכמו הספר צאינה
 וראינה על התורה שהיה בלשון אידיש
 לתועלת המון העם ובפרט הנשים
 שיוכלו לאמרו. וכן ישנם חומשים
 שמתורגמים ללשון אידיש כדי שיוכלו
 לקרוא תורה ממנו. וכן בכל הדורות היו
 המון ספרים וסידורי תפילות מתורגמים
 לשפת אותו מקום כדי שיוכלו כולם
 להתפלל וללמוד בלשון היותר ברור
 להם, כמו למשל ספר מעם לועז שנכתב
 במקור לשפת הלאדינו וכן במרוקו היו
 ספרים כתובים בלשון ערבית וכן
 בתוניס ועוד מקומות ובאיטליה ספרים
 שנכתבו בשפה האיטלקית וסידורים
 בימינו שמתורגמים לכל מיני שפות וכו'.
 וכו'.

ועל כן כתב הרה"ק הנ"ל את תפילתו
 בלשון אידיש שיהיה ברור ופשוט
 לכולם ויוכלו צהבין מה קוראים וע"י
 כך יקראו בצורה ברורה ובהתעוררות
 תפלה זו. והוא דומה למה שכתבו

הפוסקים לגבי ביטול חמץ באמירת כל
 חמיעא שאם אינו מבין לשון ארמית
 יאמר את הביטול בלשון שמבין
 והכוונה היא שלא יחשוב שכל חמיעא
 הוא איזה תחינה או בקשה, אלא צריך
 שיבין שעושה כאן ביטול חמץ ועל כן
 יאמר בלשון המוכנת לו. וכן כאן
 בתפילת "אלהי אברהם" כתב אותה
 באידיש כדי שבינו המון העם את
 התפילה ויתחברו אליה ויתעוררו ממנה,
 ועל כן אם רוצה אדם יכול לאומרו לאו
 דווקא באידיש אלא גם בלשון שמבין
 ואף בשפה אחרת כגון אנגלית צרפתית
 ספרדית וכדו' וברור שיכול גם לאומרה
 בלשון הקודש כי הנקודה היא שיתעורר
 מאמירת הדברים.

אלא שמצאתי דבר נפלא בספר הקדוש
 אמרי פנחס שער השבת אות מ"ט
 שכתב, וז"ל: אמר הרה"ק רבי פנחס
 מקאריץ הטעם שאומרים "גאט פון
 אברהם" במוצאי שב"ק, כי כל
 הדיבורים של שבת הם דברי קודש,
 ודברי חול הם להיפך, וכדי שלא יצא
 מהיפך אל היפך שלא יוזק, אומרים זאת
 התפלה בלשון חול כדי לחברם. [דהיינו
 שאין אומרים אותו בלשון הקודש רק
 בלשון אידיש]. עכ"ל.

ונראה בביאור כוונתו: שהנה כל
 הדיבורים של שבת הם קודש
 והיו שהקפידו שלא לדבר בשבת קודש
 בלשונות אחרים אלא רק בלשון
 הקודש, ויותר מזה לא דיברו שום דיבור
 של חול בשבת קודש, וכעת שיוצאים

מן השבת וצריכים לדבר דברי חולין
 במוצאי שבת יוכל האדם להינזק כי
 ירידה גדולה היא לו לרדת מדיבורי
 שבת קודש לדיבורי חול, על כן אומרים
 זאת התפלה "גאט פון אברהם" בלשון
 אידיש שהוא לשון של חול כדי שיהיה
 בבחינת ממצע בין יום השבת לימות
 החול.

והנה לפי ביאור שביארנו בכוונתו (אם
 יכשר בעיני ה' ואם לאו בטל
 ומבוטל כחרס הנשבר וכדבר שאין בו
 ממש) אין ענין לאומרו דווקא באידיש
 אפשר לאומרו אף בשאר שפות כמו
 אנגלית צרפתית ערבית ספרדית וכדו',
 כי המטרה להיות בבחינת ממוצע בין
 שב"ק לימות החול, כדי שלא ינזק.

ובכל אופן בלשון הקודש וכפי שמובא
 היום בהרבה סידורים או נוסחאות
 של הבדלה לפנינו כן מתורגם ללשון
 הקודש גם כן לא ימנעו מאמירתו כי אם
 יאמר זאת בלשון של אידיש לא יבין
 כלום ולא תהיה לו שום התעוררות וכן
 לא בשפות אחרות אם מבין רק לשון
 הקודש. ומה שכתב הרה"ק רבי פנחס
 מקאריץ זיע"א הוא כנראה לאנשים
 כערכו ומדריגתו שיודעים ומרגישים את
 הנזק היוצא כאשר מדברים דיבורי חול
 במוצאי שבת בלשון הקודש, ועל כן לא
 ימנע מלאומרו גם בלשון הקודש.

וכעת מצאתי בספר תשית לראשו
 בעניני הלכות הנהגות מוצאי
 שבת קודש להרה"ג פנחס זביחי

שליט"א דף נח אות ב' ובהערה הביא את דברי רבי פנחס מקאריץ זיע"א וסיים בדברים, וז"ל: ומכל מקום יש נוהגים לומר נוסח תפילה זאת בלשון הקודש – לשון עברית. כיוון שעתה תורגם תפילה זאת ללשון הקודש, וגם כך יותר קל לציבור לאומרו כי הורגלו בכך, ויש לומר דשפיר הוי, ואף כשאומר בלשון עברי נחשב שיש בו צד של חול שהרי אנו משתמשים בלשון הזה אף לצרכי חולין. וה' יתברך לא ימנע טוב להולכים בתמים, עכ"ל.

ואמרת כעת לבוא ולכתוב כמה דברים שעלו לי בתפילת הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א, ותחילה וראש נביא את התפילה כפי שהיא מובאת בסידורים, וז"ל:

אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב. שמור והצל את עמך ישראל אהוביך מכל רע, למען שם תהלתך, הנה שבת קדש האהובה עוברת, והי רצון מלפניך, שיבא עלינו השבוע הבא לאמונה שלמה, לאמונת חכמים, לאהבת חברים, לדבקות הבורא ברוך הוא, להאמין בשלשה עשר עיקרים שלך, ובגאולה קרובה במהרה בימינו, ובתחיית המתים, ובנבואת משה רבינו עליו השלום.

רבנו של עולם! אתה הנותן ליעף כח, תן כח גם לילדיך רחומיך היהודים, להלל שמך ולעבוד אותך לבדך, והשבוע הבא, יבוא עלינו

לבריות ולמזל ולהצלחה ולברכה ולחסד, ולבני חיי ומזוני, לנו ולכל ישראל, ונאמר אמן. עכ"ל הקדוש.

ואכתוב כאן כמה דברים שעלו לי בתפילתו היקרה.

א. ציין שעם ישראל הם העם האהוב של ה' יתברך, וכן שבת נקראת אהובה.

ויש לציין כאן כמה דברים הנה בתפילות של שבת מוזכר כמה פעמים את המושג "אהבה" בכל התפילות ערבית שחרית מוסף מנחה כתוב לפני חתימת הברכה המיוחדת לשבת "והנחילנו הוי"ה אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינחונו בה כל ישראל מקדשי שמך".

הרי לנו שכבר כאן מוזכר הענין של אהבה שמבקשים אנו מה' יתברך שינחיל לנו את השבת באהבה וברצון.

בתפילת שחרית של שב"ק אנו אומרים "ולא נתת הוי"ה אלהינו לגוי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי אלילים, גם במנוחתו לא ישכנו ערלים, כי לעמך ישראל נתת באהבה, לזרע יעקב אשר בם בחרת".

הרי לנו שאת השבת נתן ה' יתברך לעם ישראל באהבה ומתנה אהובה

נותנים לאהובים, וגם בנותנו לנו את השבת זה מראה על עם ישראל שהם אהובים על הקב"ה מהגויים שאינם אהובים על הקב"ה.

בתפילת מוסף של שב"ק אנו אומרים "תכנת שבת, רצית קרבנותיה, ציות פירושה עם סידורי נסכיה, מענגיה לעולם כבוד ינחלו, טועמיה חיים זכו, וגם האוהבים דבריה גדולה בחרו. אז מסיני נצטוו צוויי פעליה כראוי".

גם כאן אנו רואים שעם ישראל הוא אוהב את השבת הקדושה כמו שאומרים "וגם האוהבים דבריה גדולה בחרו".

עוד אומרים בתפילת מוסף "את מוסף יום השבת הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה, כמצות רצונך, כמו שכתבת עלינו בתורתך", על ידי משה עבדך, כאמור וכו', ע"כ.

כאן כתוב שעם ישראל על זאת שהם אוהבים את השבת מקריבים את מוסף של שבת באהבה.

בתפילת מנחה של שב"ק כתוב "מנוחת אהבה ונדבה" וכו' ע"כ.

כאן כתוב שהמנוחה שקיבלו עם ישראל יום אחד בשבוע לנוח מעמל

העולם הזה זה מתוך האהבה שאהב ה' אותם ואוהב אותם, וכן מתוך אהבת השבת על כן קיבלו יום זה למנוחה.

ועפ"י כל זה מובן מדוע כתב הרה"ק רל"י מברדיטשוב זיע"א

ד. א"ה ריחמ"א: צ"ע היכן כתוב בתורה שאת קרבן מוסף של שבת נקריב באהבה. ואולי צריך לתרץ שהכל מתחיל מאהבה אע"פ שלא כתוב בתורה כי אם אין עושים מאהבה אין כאן כלום. וכן יש לתרץ על ברכת כהנים באהבה כי אם אין אהבה אין שום תועלת בברכה.

והורבן לעולם ועל כן אנו מבקשים שיהיה לנו בזה השבוע אהבת חברים.

ה. כתב הרה"ק זיע"א "לדבקות הבורא ברוך הוא", הנה כל משך ימי השבוע טרודים אנו על המחיה ועל הכלכלה וכל אחד אף לדרכו ועניניו ומבקשים אנו מהבורא יתברך שנוכה בכל זאת במשך השבוע אפ"ה להיות בדבקות בבורא ברוך הוא, ומכאן נלמד כי כל אדם יכול להיות דבוק בה' יתברך ויתעלה אע"פ שהוא עסוק בעולם החומר ויכול להיות בבחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

ו. כתב הרה"ק זיע"א "להאמין בשלשה עשר עיקרים שלך, ובגאולה קרובה במהרה בימינו, ובתחיית המתים, ובנבואת משה רבנו עליו השלום", הנה השלשה עשר עיקרים הם:

א. שהקב"ה מצוי ומשגיח.

ב. והוא אחד.

ג. ואין לו גוף ואין לו דמות הגוף.

ד. ושהוא קדמון לכל קדומים.

ה. ואין עבודה לזולתו.

ו. ויודע מחשבות בני אדם.

ז. ונבואת משה רבנו עליו השלום אמת.

ח. ושמשה רבנו הוא אדון לכל הנביאים.

ט. ושהתורה נתונה מן השמים.

י. ושלא תשתנה בשום זמן חס ושלום.

יא. ושהקדוש ברוך הוא מעניש לרשעים, ומשלם שכר לצדיקים.

יב. ושיבא מלך המשיח.

יג. ושהקב"ה עתיד להחיות את המתים.

ע"כ י"ג עיקרים.

והנה קשה לי מהו זה שכתב הרה"ק זיע"א "להאמין בשלשה עשר עיקרים שלך", ואח"כ כתב "ובגאולה קרובה" "ובתחיית המתים", "ובנבואת משה רבנו עליו השלום", והרי ג' אלו גאולה תחיית המתים נבואת משה רבנו, הם חלק מי"ג עיקרים. נבואת משה רבנו הוא העיקר השביעי, גאולה קרובה הוא העיקר הי"ב. ותחיית המתים הוא העיקר הי"ג. וא"כ מדוע שוב חזר על אלו העיקרים. ושאלתי למו"ר הרה"ג אברהם הלוי ליפשיץ שליט"א ואמר לי שבאמת צ"ע בזה.

והשבתי לעצמי אולי אמר באופן כללי י"ג עיקרים, ואח"כ חזר ופרט את הג' מתוכם שהם כמעין בקשה וחיזוק האמונה באותם ג' דברים שהם הגאולה שכלול בתוכה בנין בית המקדש ביאת משיחנו, ותחיית המתים, ונבואת משה רבנו ע"ה.

ז. כתב הרה"ק זיע"א "והשבוע הבא, יבוא עלינו לבריאיות ומזל", וצ"ע מדוע כתב "ומזל" לכאורה היה צריך להיות לכתוב "ומזל טוב". וראיתי נוסחאות שכתוב בהם "מזל טוב".

ח. הבאתי כאן וביארתי מעט על פי הנוסחא שמצויה בסידורי הספרדים וכמובן שיש לעיין בנוסחה המקורית כמו שהיא כתובה ועוד חזון למועד.

ט. עוד אדבר כרגע שאולי בכוונה מכוונת כתב הרכ"ק זיע"א תפילה זו בלשון אידיש ויתכן שיש לו בזה סוד נעלם ואולי יוצאים ממנו כל מיני ר"ת וס"ת של שמות קדושים, וצ"ע בזה בס"ד.

בברכת התורה ולומדיה
רן יוסף חיים מסעוד אביחצירא
מח"ס מריח ניחוח
רח' תאשור 6 כניסה ג'
עפולה